

دانشگاه اراک

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

کارشناسی ارشد الهیات (علوم قرآن و حدیث)

بررسی تطبیقی شیطان از دیدگاه قرآن و عهدین

پژوهشگر

زینب پورهادی

استاد راهنما

دکتر کیوان احسانی

استاد مشاور

دکتر ابراهیم ابراهیمی

زمستان ۱۳۹۰

بسم الله الرحمن الرحيم

بررسی تطبیقی شیطان در قرآن و عهدین

توسط:

زینب پورهادی

پایان نامه

ارائه شده به مدیریت تحصیلات تکمیلی به عنوان بخشی از فعالیت های تحصیلی

لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته: الهیات (علوم قرآن و حدیث).

از

دانشگاه اراک

اراک-ایران

ارزیابی و تصویب شده توسط کمیته پایان نامه با درجه:

دکتر کیوان احسانی (استاد راهنما) (استادیار)

دکتر ابراهیم ابراهیمی (استاد مشاور) (استادیار)

دکتر محمدرضا قاسمی (استاد داور) .. (استادیار)

زمستان ۱۳۹۰

تقدیم به :

« پدر بزرگوارم »

او که به من آموخت که دردهای بزرگ از آن مردان بزرگ است لیکن از آن به کوچکی یاد می کنند
و دردهای کوچک از آن مردان کوچک و به من آموخت تا انتخاب کنم .

ای پدر ، ای مظهر رنج و تلاش غنچه ای بر پینه های دست تو فواهم گذاشت
یک سبد بوسه نثار می کنم صبح و شام دست علی همراه و یارت می کنم

« مادر مهربانم »

او که فروغ نگاهش ، گرمی کلامش و روشنی رویش سرمایه های جاودانه زندگی من است و وجود
پرمهرش برایم عزیزترین است .

مادر ، در برابر وجود نازنینت زانوی ادب به زمین می نهیم و با دلی مالامال از عشق و محبت
متواضعانه بر دستانت بوسه می زنم .

و به :

همسرم، اسطوره زندگی، پناه فستق و امیر بودنم.

سپاسگذاری

من به سرپرشتمه فورشرد نه فود بردم راه ذره ای بودم و مهر تو مرا بالا برد

سپاس به پیشگاه حضرت دوست که هر چه داری از اوست.

سپاس یگانه دادار فرمانروا را سزد که معلم ازلی و ابدی بوده است چرا که او آموخت به مخلوقش آنچه را که نمی دانست .

جا دارد از همه دوستان و عزیزاری که در این راه مخصوصا در تدوین این اثر کمک کردند تشکر کنم

استادراهنما سرکار خانم دکتر کیوان امسانی و استاد مشاور جناب آقای دکتر ابراهیم ابراهیمی و استاد قاسمی که داوری پایان نامه را به عهده گرفتند و مدیر مقرر گروه الهیات و پرسنل اداری و دیگر اساتید مجرب که همیشه در جهت تهیه این اثر مشوقی دلسوز بوده اند وازهیج مساعدتی فروگذار نفرمودند، لطفشان مزید وعمرشان پربرکت وپردوام باد.

چکیده

بررسی تطبیقی شیطان از دیدگاه قرآن، عهدین

زینب پورهادی

پژوهش «بررسی تطبیقی شیطان از دیدگاه قرآن و عهدین»، از جمله تحقیقات مستند به منابع مکتوب به شمار می‌آید که می‌تواند در جای خود مورد بحث و مذاقه قرار گیرد. مهم‌ترین مواردی که در این پژوهش از آن سخن به میان آمده: تفاوت شیطان با ابلیس، فلسفه آفرینش و ماهیت شیطان، محدوده اختیارات، نحوه عملکرد و فعالیت آن، شیوه‌های وسوسه شیطان و عوامل مصونیت از وسوسه‌های آن است که زمینه ساز شکل‌گیری محتوا و مواد این تحقیق می‌باشد.

با مراجعه به منابع قرآنی و تفاسیر مربوطه و کتاب مقدس تورات و انجیل و ترجمه تفسیری آنها، مشخص گردید که شیطان موصوف در قرآن، با شیطانی که در تورات و انجیل از آن سخن به میان آمده؛ چه اشتراکات و افتراقاتی با هم دارند. نتیجه‌ای که در پایان حاصل می‌گردد اینک: شیطان در هر سه کتاب با توصیفات خاص و از جمله: «موجودی شریر، فریبکار و وسوسه‌گر» آمده است. ولی کتاب عهدین، بر خلاف قرآن، آمیخته با خرافات و اعتقادات شرک آمیز است.

کلید واژه‌ها

شیطان، شیاطین، ابلیس، قرآن، تورات، انجیل، کتاب مقدس، عهدین

فهرست مطالب

چکیده الف

فصل اول: کلیات تحقیق

مقدمه ۱

شرح و بیان مسأله پژوهشی ۲

پیشینه و تاریخچه موضوع تحقیق ۲

اهداف تحقیق ۳

کاربرد نتایج تحقیق ۳

سوالات تحقیق ۴

روش تحقیق ۴

لغت شیطان و اصطلاح آن از دیدگاه قرآن ۵

واژه شیطان و اصطلاح آن از منظر تورات ۷

لغت شیطان و اصطلاح آن از دیدگاه انجیل ۹

واژه ابلیس و اصطلاح آن از منظر قرآن ۱۰

لغت ابلیس و اصطلاح آن از دیدگاه تورات ۱۱

لغت ابلیس و اصطلاح آن از منظر انجیل ۱۲

وجوه اشتراک و افتراق هر سه کتب مذکور، در مورد شیطان و ابلیس از لحاظ لغت و اصطلاح

..... ۱۳

فصل دوم: معرفی شیطان و نحوه عملکرد او از دیدگاه قرآن، تورات و انجیل

تفاوت ابلیس و شیطان از منظر قرآن ۱۶

تفاوت ابلیس و شیطان از دیدگاه تورات ۱۸

تفاوت ابلیس و شیطان از دیدگاه انجیل ۲۰

وجوه اشتراک و افتراق هر سه کتب مذکور در مورد تفاوت ابلیس و شیطان ۲۲

صفات شیطان از دیدگاه قرآن

اباء ۲۳

استکبار ۲۴

کفر ورزیدن ۲۵

۲۶.....	وسوسه کردن
۲۸.....	دشمنی ورزیدن
۲۸.....	در خفا و پنهان بودن
۳۰.....	شرارت
۳۱.....	فریب‌کاری
۳۲.....	مطرود
۳۳.....	مدحور
	صفات شیطان از دیدگاه تورات
۳۴.....	وسوسه کردن
۳۵.....	دشمنی ورزیدن با خدا و خلق خدا
۳۵.....	ملعون خداوند
۳۶.....	شرارت
	صفات شیطان از دیدگاه انجیل
۳۷.....	وسوسه کردن
۳۸.....	دشمنی ورزیدن با خداوند و خلق خدا
۳۸.....	شرارت
۳۹.....	فریب دادن
۳۹.....	دروغگویی
۴۰.....	قاتل بشریت
۴۱.....	وجوه اشتراک و افتراق هر سه کتب مذکور در زمینه صفات شیطان
۴۳.....	ماهیت شیطان از دیدگاه قرآن
۴۷.....	ماهیت شیطان از منظر تورات
۴۹.....	ماهیت شیطان از دیدگاه انجیل
۵۱.....	وجوه اشتراک و افتراق هر سه کتب مذکور در زمینه ماهیت شیطان
۵۲.....	فلسفه آفرینش شیطان از دیدگاه قرآن
۵۵.....	فلسفه آفرینش شیطان از منظر تورات
۵۶.....	فلسفه آفرینش شیطان از دیدگاه انجیل
۵۸.....	وجوه اشتراک و افتراق هر سه کتب مذکور در زمینه فلسفه آفرینش شیطان
۶۰.....	محدوده اختیارات شیطان از دیدگاه قرآن
۶۴.....	محدوده فعالیت شیطان از دیدگاه تورات
۶۶.....	محدوده فعالیت شیطان از دیدگاه انجیل
۶۸.....	وجوه اشتراک و افتراق هر سه کتب مذکور در زمینه محدوده اختیارات شیطان

شیوه های فعالیت شیطان از دیدگاه قرآن

1. هجوم همه جانبه برای جلوگیری از شکرگزاری ۷۰
2. لگام زدن برای تسلط کامل ۷۱
3. فراهوانی به کفر و ارتداد ۷۱
4. ایجاد تردید در مقام انتخاب حق و باطل ۷۲
5. بدعت گذاری در دین خدا ۷۲
6. گسترش فساد و ترویج فحشا و منکر ۷۳
7. کمک گرفتن از دوستان خود برای گمراهی انسان ها ۷۴

شیوه های فعالیت شیطان از منظر تورات

1. شیطان ریاست و حکمرانی بر عالم دارد ۷۶
2. حکمرانی شیطان بر عالم توسط خادمانش ۷۶

شیوه های فعالیت شیطان از دیدگاه انجیل

1. شیطان ریاست و حکمرانی بر عالم دارد ۷۸
 2. حکمرانی شیطان بر عالم توسط کارگزاران و خادمانش ۷۹
 3. هجوم همه جانبه و خشمناک شیطان ۸۲
 4. ربودن کلمه حق ۸۲
 5. اذیت کردن ۸۳
 6. مانع انجام عمل نیک ۸۳
- وجوه اشتراک و افتراق هر سه کتب مذکور در زمنیه شیوه های فعالیت شیطان ۸۴
- فصل سوم: وسوسه و اغواگری شیطان و راههای مبارزه با آن از دیدگاه قرآن، تورات و انجیل
- وسوسه ۸۷

شیوه های وسوسه شیطان از دیدگاه قرآن

1. تزئین کردن ۸۸

- الف) آرایش امکانات دنیا ۸۹
- ب) آرایش پندارهای باطل ۸۹
- ج) آرایش رفتارهای زشت ۹۰
۲. ایجاد آرزو ۹۰
۳. وعده دادن ۹۱
۴. همراهی کردن ۹۳
۵. ایجاد دشمنی و کینه توزی ۹۴
۶. ایجاد خرافات در بین مردم ۹۶
۷. ایجاد فراموشی در انسان ۹۸
۸. امر به فحشا و منکر ۹۹

شیوه‌های وسوسه شیطان از دیدگاه تورات

1. وعده دادن ۱۰۱
2. زینت دادن ۱۰۱
3. ایجاد دشمنی و کینه توزی ۱۰۱
4. ایجاد اعمال خرافی بین مردم ۱۰۲
5. استفاده از علایق خدادادی انسان ۱۰۳
6. ایجاد بلا و مصیبت ۱۰۳

شیوه‌های وسوسه شیطان از دیدگاه انجیل

1. وعده دادن ۱۰۵
2. اندیشه بد به دل انداختن ۱۰۶
3. زینت دادن دنیا ۱۰۶
4. ایجاد اعمال خرافی در بین مردم ۱۰۷
5. قرار دادن انسان در شرایط سخت ۱۰۸

وجوه اشتراک و افتراق هر سه کتب مذکور در زمینه شیوه‌های وسوسه شیطان
۱۰۹.....

عوامل مصونیت از وسوسه‌های شیطان از دیدگاه قرآن

1. استعاذه به خداوند ۱۱۱.....
2. ایمان به خداوند ۱۱۲.....
3. توکل ۱۱۲.....
4. تقوا ۱۱۳.....
5. دعا به درگاه الهی ۱۱۴.....
6. ذکر خداوند ۱۱۴.....

عوامل مصونیت از وسوسه‌های شیطان از دیدگاه تورات

1. ایمان به خداوند ۱۱۶.....
2. اعتراف به گناه و توبه کردن ۱۱۶.....
3. کسب معرفت خداوند ۱۱۶.....
4. دعا به درگاه الهی ۱۱۷.....

عوامل مصونیت از وسوسه‌های شیطان از دیدگاه انجیل

1. ایمان به خداوند ۱۱۸.....
2. یاری عیسی مسیح (ع) ۱۱۸.....
3. مقاومت کردن در برابر حمله‌های شیطان ۱۲۰.....
4. دعا به درگاه الهی ۱۲۱.....

وجوه اشتراک و افتراق هر سه کتب مذکور در زمینه عوامل مصونیت از وسوسه‌های شیطان
۱۲۲.....

فصل چهارم: نتیجه گیری

نتیجه ۱۲۵.....

منابع و مأخذ

فصل اول:

کلیات تحقیق

مقدمه

خداوند شیطان را در قرآن به عنوان دشمن آشکار انسانها معرفی کرده است و همه را از آن برحذر داشته است «وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ» (انعام/۱۴۲). و همچنین او را به عنوان موجودی شریر و متصدی گمراه نمودن بشر و منصرف نمودن انسان از اطاعت خداوند و عمل خیر معرفی نموده است. « قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَا أُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ » (حجر/۳۹).

می‌دانیم که تورات و انجیل دو کتابی هستند که از طرف خداوند بر حضرت موسی و عیسی برای ارشاد قومشان نازل شده است. نگارنده سعی داشته است بین این سه کتاب (قرآن - تورات و انجیل) مقایسه‌ای انجام دهد برای رسیدن به پاسخ سؤالاتی همچون: شیطان در تورات و انجیل چگونه توصیف و مطرح شده است؟ آیا به مانند قرآن، عامل شرّ، وسوسه‌گر و گمراه‌کننده انسانها می‌باشد؟ چه اشتراکات و افتراقاتی بین این، سه کتاب وجود دارد؟ به خاطر همین، موضوع پژوهش را بررسی تطبیقی شیطان از دیدگاه قرآن و عهدین قرار داده و از منابع قرآنی و تفسیری و کتب عهد جدید و قدیم در این زمینه استفاده نموده است. باشد که بتوانیم راههای مقابله با شیطان را در همه ی ادیان بیابیم و جامعه را از دسیسه‌های شیطانی حفظ کنیم.

این پژوهش در ۴ فصل آمده است. در فصل کلیات تحقیق بعد از ذکر مسأله مورد تحقیق، پیشینه تحقیق و اهداف آن، ابلیس و شیطان را از نظر لغت و اصطلاح از دیدگاه قرآن و عهدین مورد بررسی قرار داده و وجوه اشتراک و افتراق آن را بیان نموده است.

در فصل دوم که معرفی شیطان و نحوه عملکرد آن می‌باشد به بررسی تفاوت شیطان با ابلیس و صفات شیطان، ماهیت و فلسفه آفرینش آن، حدود اختیارات و نحوه فعالیت آن با قرآن و عهدین پرداخته و به وجوه اشتراک و افتراق هر سه کتاب اشاره رفته است.

در فصل سوم شیوه‌های وسوسه شیطان و عوامل مصونیت از وسوسه‌های شیطان از دیدگاه قرآن و عهدین بررسی شده و وجوه اشتراک و افتراق آن ذکر گردیده است. فصل چهارم هم که نتیجه ذکر شده است. باشد که بتوانیم راههای مقابله با شیطان را در همه‌ی ادیان بیابیم و جامعه را از دسیسه‌های شیطانی حفظ کنیم.

شرح و بیان مسأله پژوهشی

سعادت هر انسانی، مرهون تحقیق برای شناخت حق، تشخیص حق و در نهایت پیمودن راه حق است و همه انسان‌ها به حکم آفریش و فطرتشان به دنبال رسیدن به سعادت و کمال هستند برای پیمودن راه حق و رسیدن به سعادت باید موانع را شناخت و آن را از پیش رو برداشت.

ما در این پژوهش برآنیم که شیطان را که یکی از بزرگترین موانع در راه سعادت انسان‌هاست را از منظر قرآن و عهدین بررسی نموده و ماهیت شیطان، فلسفه آفرینش، وسوسه‌ها و اغوای‌های شیطان و شیوه‌های مقابله با او را بشناسیم و بدانیم شیطانی که یهود و مسیح از آن نام می‌برد با شیطان در اسلام یکی است یا نه؟ چه تفاوتها و اشتراکاتی بین اسلام و یهود و مسیح در این زمینه وجود دارد.

پیشینه و تاریخچه موضوع تحقیق

با بررسی و وارد شدن در سایت‌های مختلف (کتابخانه ملی، فرهنگ و معارف قرآن، مدهامتان، irandoc.sid – noormags) به این نتیجه رسیدم که مقالات و پایان‌نامه‌های مختلفی در مورد شیطان نوشته شده است ولی به صورت تطبیقی کار نشده است. نتایج بدین شرح است:

عدم دخالت شیطان در وحی از دیدگاه تاریخ کلام و قرآن، علی کاظمی به راهنمایی دکتر محمد هادی معرفت

ابلیس در قرآن و حدیث، محمدرضا عباسپور، به راهنمایی دکتر محمدباقر حجتی

شیطان در قرآن و اوستا، عبای چراغی تینرچه به راهنمایی دکتر محمدباقر حجتی

شیطان در قرآن و حدیث، ابراهیم عبادی، به راهنمایی دکتر احمد بهشتی

بررسی تطبیقی ملائکه در قرآن و روایات اسلام با ایزدان و دیوان، مریم مدرس زاده، به راهنمایی دکتر کتایون مزداپور.

اهداف تحقیق

هدف از این تحقیق این است تا با بررسی شیطان در قرآن و عهدین با ماهیت و فلسفه آفرینش شیطان و اهداف و برنامه‌ها و وسوسه‌ها و اغواگری‌های او آشنا شده و بتوانیم راه مقابله با وسوسه‌های شیطان در همه ادیان پیدا کنیم و جامعه را از دسیسه‌های شیطانی با عنایت خداوند حفظ بداریم.

اهمیت و ارزش تحقیق

ضرورت شناخت بیشتر شیطان و مقایسه تطبیقی از او در میان ادیان الهی به جهت آشنایی هر چه بیشتر با شیطان و مکاید او بدین خاطر است که شیطان کانون همه شرارت‌ها می‌باشد و مبارزه با او بسیار سخت است در این مبارزه انسان نه دشمنش را می‌بیند و نه طریقه مبارزه‌اش را می‌شناسد.

اهمیت دیگر از این جهت است که بدون شناخت شیطان، شناسایی درست هدف داری آفرینش و مسأله آزمون الهی امکان ندارد زیرا ارتقای آدمی و رسیدن به سعادت فقط با وجود شیطان معنا می‌یابد و با وجود راه کفر و بدی‌ها در کنار دعوت انبیاء به توحید و کردار شایسته عرصه آزمون الهی شفاف‌تر می‌شود.

کاربرد نتایج تحقیق

با توجه به اینکه هدف خلقت انسان‌ها، تکامل است و هر انسانی که عقل سلیمی دارد خواهان سعادت ابدی خود است و یکی از مهمترین عوامل گمراهی انسان ها، وسوسه های

شیطان است این نوشتار کمک می کند تا ضمن شناسایی شیطان، تمایز بین الهامات الهی و وسوسه های شیطانی و همینطور دعوت انبیاء با گامهای شیطان را بشناسیم بعد از شناخت و معرفت و بصیرت، راههای رهایی از شیطان و رسیدن به قله سعادت را به ما معرفی می کند. کاربرد دیگر این پایان نامه این است که کسانی که قصد تحقیق و بررسی پیرامون شیطان در قرآن یا عهدین را دارند کمک می کند تا پژوهشهای خود را آسانتر و متقن تر انجام دهند.

سؤالهای تحقیق

ما در این پژوهش به دنبال جواب به این سؤالات هستیم:

ماهیت شیطان و فلسفه آفرینش او از دیدگاه قرآن و عهدین چیست؟

عملکرد شیطان و حوزه اغواگری او در قرآن و عهدین چگونه است؟

عوامل مصونیت از وسوسه های شیطان در قرآن و عهدین چگونه می باشد؟

روش تحقیق

این پژوهش به صورت کتابخانه ای می باشد به این صورت که بعد شناسایی کتاب، مطالب کتاب را خوانده، بعد استنباط و بررسی نموده بعد کار فیش برداری و سرانجام تنظیم و دسته بندی مطالب صورت می گیرد. همچنین می توان از سایت های مختلف و منابع کتابخانه و نرم افزارهای آن در حین کار پژوهش استفاده نمود.

لغت شیطان و اصطلاح آن از دیدگاه قرآن

الشیطان: حرف (ن) اصلی است و از شطن یعنی دور شدن می‌باشد. الشیطان : دور شده از رحمت حق است و از این معنا است عبارت: بئرشطون: چاه ژرفناک و بسیار عمیق . شطنت الدار: خانه دور شد. ونیز گفته‌اند حرف (ن) در شیطان زائد است و ریشه آن شاط یشیط یعنی ازخشم سوخت گرفته شده است. پس شیطان مخلوطی ازآتش است (مفردات الالفاظ القرآن، ص۳۲۵-۳۲۶).

در لسان العرب آمده است: اگر نون در شیطان، اصلی باشد به معنی دور شدن از خیر یا به معنای ریسمان بلند است گویا در شرارت ید طولانی دارد. ولی اگر نون آن را زائد بگیریم و از شاط یشیط باشد به معنای هلاکت است یا به معنای این که از خشم و غضب سوخت. ولی قول اول اصح می‌باشد (لسان‌العرب، ص ۱۲۲).

در التحقیق فی کلمات القرآن آمده: گروهی نون در الشیطان را اصلی گرفته‌اند به معنای دور بودن از حق و رحمت خداوند. گروهی نون را زائد گرفته‌اند شاط یشیط به معنای سوختن که وزنش فعلا ن است. هر متمدی از جن و انس و چهارپایان، شیطان می‌باشد (التحقیق فی کلمات القرآن، ص ۳۱۳).

برخی لغت شناسان واژه‌ی شیطان را غیر عربی، و متّخذ از زبان عبری به معنای دشمن و شریر دانسته‌اند و در اصطلاح شیطان اسم جنس و نام عام برای هر موجود شریر و متمد و فریبکار از جن و انس و حیوانات است (معجم مقاییس اللغه، ص ۱۸۴).

مراد از شیطان درقرآن کریم، موجودی است زنده، باشعور، مکلف، نامرئی، فریبکار که گاه در معنای وصفی به معنای شریر و بدکار به کار می‌رود و لفظ عام است برجنیان و آدمیان شریر و گاهی حتی بر موجوداتی نظیر میکروب که موذی هستند نیز اطلاق می‌شود (تفسیر نمونه،

ج ۱، ص ۱۹۳-۱۹۲). خداوند تعالی می فرماید: "كَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ
وَالْجِنِّ" بدین گونه برای هر پیامبری دشمنی از شیطان های انس و جن برگماشتیم
(انعام/۱۱۲).

واژه شیطان و اصطلاح آن از منظر قرآن

شیطان به معنای خصم: دشمن، می‌باشد و از لفظ عبری گرفته شده است به معنای یمن و یقاوم. در عهد قدیم بدون ال تعریف به معنای دشمن است که در کتاب (صموئیل اول، ۲:۲۹) به معنای دشمن آمده است.

در سفر اعداد (۲۲:۲۲) به معنای یقاوم ترجمه شده است. شیطان با ال تعریف، اسم علم است و دلالت بر ذات شیطان می‌کند که در ایوب (۷:۱) و زکریا (۲:۳) به معنای شیطان است (ولیم وهبه بباوی، دائرة المعارف الکتابیه، ص ۳۱).

کلمه‌ی شیطان از «ش-ط-ن» مشتق شده است به معنای مخالفت کردن با کسی است. satan شیطان است، و دشمن انسانها است. واژه‌ی عبری chatan به معنای حریف در مبارزه، دشمن و برترین رقیب است. این کلمه در تورات، در کتاب ایوب (باب اول) و در کتاب زکریای نبی (۱:۳) و در کتاب اول تواریخ (۱:۲۱) ذکر شده است (قرآن و کتاب مقدس، درون مایه‌های مشترک، ص ۲۳۷).

شیطان، نشانگر موجودی است که ذاتاً شرّ است و در نهایت، مظهر نیروی شرّ شده است. و در برابر خواست الهی سرکشی می‌کند و دشمن انسانهاست (قرآن و کتاب مقدس، درون مایه‌های مشترک، ص ۲۳۷).

شیطان به نام سمائل، فرشته خرابکار یاد شده است که سر دسته همه ساطان‌ها (شیطان‌ها) است که ساطان تجسم خرابکاری است. همچنین شیطان را ملک‌الموت یا فرشته مرگ می‌دانند (گنجینه‌ای از تلمود، ص ۷۸ و ۷۵).

در تورات شیطان، به نامهای مار (سفر پیدایش، ۱:۳) اژدها (حزقیال نبی، ۳:۲۹، ۲:۳۲) به عنوان حیوان عظیم‌الجثه‌ی دریایی احتمالاً اشاره به فعالیت شیطان در دریا‌های جهان است .

بلیعال (اول سمویل، ۲۲:۳۰، ۲۷:۱۰) این کلمه در عهد عتیق، به معنای بی‌ارزش می‌باشد. زهره (اشعیا نبی، ۱۲:۱۴) این کلمه به معنی ستاره‌ی صبح و قمری از ستاره‌ی ونوس می‌باشد. معنی دیگر آن حامل نور است و اشاره به شیطان است (هنری تیسن، الهیات مسیحی، ص ۱۳۸).

لغت شیطان و اصطلاح آن از دیدگاه انجیل

کلمه‌ی شیطان از «ش-ط-ن» مشتق شده است به معنای مخالفت کردن با کسی است .
satan شیطان است، و دشمن انسانها است. واژه‌ی عبری chatan به معنای حریف در مبارزه، دشمن و برترین رقیب است (قرآن و کتاب مقدس، درون مایه‌های مشترک، ص ۲۳۷).

شیطان، بر ابلیس اطلاق می‌شود و اسم علم است برای لغت عام شیطان، از devil به معنای ارواح پلید استفاده می‌شود. (مصطفی ملکیان، الهیات مسیحی، ص ۷۷)

کلمه‌ی شیطان را دو بار عیسی مسیح، بدون ال تعریف، در مورد پطرس (انجیل متی، ۲۳:۱۶، مرقس، ۸:۳۳) و یکبار هم در مورد یهوذا اسخریوطی (انجیل یوحنا، ۶:۷۰) به کار برده است. در سایر موارد با ال تعریف که دلالت بر ذات شیطان دارد به کار برده شده است (ولیم وهبه بباوی، دائره المعارف الکتابیه، ص ۳۱).

شیطان در انجیل مقدس، با نامهای: شریر (متی، ۱۳:۱۹، افسسیان، ۶:۱۶، اول یوحنا، ۲:۱۳-۱۴) که این اسم ذات شیطان و اعمال او را نشان می‌دهد. بَعْلزَبول (انجیل متی، ۲۴:۱۲) رئیس دیوها (انجیل متی، ۹:۳۴) رئیس ارواح ناپاک، رئیس نیروهای پلید، از همان اول قاتل بود و از حقیقت نفرت داشت و در وجود او ذره‌ای حقیقت پیدا نمی‌شود، پدر تمام دروغ گوها (انجیل یوحنا، ۸:۴۴) دشمن شما که چون شیری گرسنه، غرآن به هر سو می‌گردد تا طعمه‌ای بیابد و آن را بلعد یاد شده است (رساله‌ی اول پطرس، ۵:۸)

شیطان به معنای دشمن، مهاجم و کسی که بر ضد بشر برخاسته است و سعی می‌کند عمل

خدا را از بین ببرد (التفسیر التطبیقی للعهد الجدید، ص ۹۲۲)